

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2022-23

Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΣΕΚ

ΤΡΙΤΗ 16 ΜΑΪΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Α001

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: 135 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κλπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

Ψυχαγωγία ή Αγωγή ψυχής

Μέσα από την αέναη προσπάθεια του ανθρώπου να κάνει τη ζωή του πιο όμορφη προβάλλει ως άλλη επιτακτική ανάγκη η ψυχαγωγία. Και γίνεται ακόμη μεγαλύτερη μια τέτοια ανάγκη από τη στιγμή που ζούμε σε μια κοινωνία, όπου **επικρατεί** το άγχος της καθημερινότητας μιας πανδημίας και οι ατελείωτες υποχρεώσεις απέναντι στην εργασία και την οικογένεια. Για τους προαναφερόμενους λόγους το μεγαλύτερο μέρος σχεδόν των ανθρώπων καλείται να βρει διέξοδο στην ψυχαγωγία. Ειδικότερα η ψυχαγωγία έρχεται ως φυσικό επακόλουθο της σύγχρονης μεταβιομηχανικής κοινωνίας, η οποία εκτός από τις ευκολίες που προσέφερε στο άτομο, ταυτόχρονα τον παγίδευσε στα δίκτυα ενός εξουθενωτικού και πιεστικού τρόπου ζωής. Κατά συνέπεια μέσω της ψυχαγωγίας δίνεται στον άνθρωπο η ευκαιρία να αποδράσει από την καθημερινότητα και να οδηγηθεί σε νέους πυρήνες ενασχόλησης που φυσικά θα προϋποθέτουν την εσωτερική επιθυμία και αγάπη.

Η ψυχαγωγία θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μέσο απόδρασης του ανθρώπου από τα καθημερινά που θα συνάδει με τη φυσική τάση του ανθρώπου για τη χαρά της ζωής. Αυτό, όμως, που οφείλει προηγουμένως να κατανοήσει το άτομο είναι ότι με τη βοήθεια της ψυχαγωγίας δεν συντελείται μια αποκλειστική αποξένωση από την «εργασία» με τη γενικότερη έννοια της. Τούτέστιν ψυχαγωγία δεν συνεπάγεται αδρανοποίηση. Ουσιαστικά θα ήταν ιδιαίτερα εποικοδομητικό να υπάρχει μια ισορροπημένη σχέση ανάμεσα στην ψυχαγωγία και την επιθυμία για δημιουργικότητα, με αποτέλεσμα το άτομο να αντιμετωπίζει την ψυχαγωγία ως φυγή που μεταλλάσσεται σε δημιουργικότητα και επιθυμία για εξερεύνηση. [...]

Μέσα στα περιθώρια μιας υγιούς και γνήσιας ψυχαγωγίας προωθούνται δραστηριότητες που από τη μια βοηθούν στην καλλιέργεια της άμιλλας και της συνεργασίας ενώ πολλές φορές συμβάλλουν στην πνευματική καλλιέργεια σε ατομικό επίπεδο. Συγχρόνως η ψυχαγωγία αναφέρεται σε περιηγήσεις αναφορικά με την τέχνη, γεγονός που βοηθάει το άτομο να διευρύνει τους ορίζοντές του καθώς έρχεται σε επαφή με διάφορα ερεθίσματα. Θα ήταν όμως λάθος η ψυχαγωγία να θεωρείται η πανάκεια για τον εξαντλητικό τρόπο ζωής του κάθε ανθρώπου. **Ακόμη περισσότερο από τη στιγμή που το άτομο δεν ψυχαγωγείται με ασχολίες τέτοιες που θα τον ενισχύουν πνευματικά και ηθικά, τότε έχουμε κάθε δικαίωμα να μιλάμε για μια νόθα ψυχαγωγία.** [...]

Όμως, ανεξάρτητα από τα προηγούμενα, η ετυμολογία της λέξης ψυχαγωγία υποδηλώνει ότι μέσω αυτής επιτυγχάνεται η αγωγή της ψυχής. Και αντίστροφα, από τη στιγμή που το άτομο αποκτήσει ευρύτερους πνευματικούς ορίζοντες και ηθική συνείδηση, τότε μόνο θα μπορέσει να καλλιεργήσει τη σωστή κρίση που θα τον οδηγήσει σταδιακά στη γνήσια ψυχαγωγία και στην ενδεδειγμένη **καλλιέργεια** σεβασμού απέναντι στον εαυτό του και στους άλλους. Ας μη λησμονούμε, άλλωστε, ότι η υιοθέτηση μιας αρνητικής συνήθειας δεν βλάπτει αποκλειστικά το άτομο που τη φέρει αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό του πλαίσιο και σε καμία περίπτωση δεν ψυχαγωγεί παρά μόνο διασκεδάζει.

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ (ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι **ορθό ή λάθος**, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεων, δίπλα από τον αριθμό της κάθε πρότασης, τη λέξη «**ορθό**» ή «**λάθος**».

- i. Σύμφωνα με τη συγγραφέα, η μεταβιομηχανική κοινωνία έχει εγκλωβίσει τον σύγχρονο άνθρωπο σ' έναν εξουθενωτικό τρόπο ζωής.
- ii. Στο πιο πάνω κείμενο αναφέρεται η άποψη ότι η αδράνεια εξασφαλίζει την αναζωογόνηση του ανθρώπου.
- iii. Ένας τρόπος πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην τρίτη (3^η) παράγραφο του κειμένου είναι η επίκληση στη λογική.
- iv. Η συγγραφέας υποστηρίζει ότι η υιοθέτηση αρνητικών συνηθειών μπορεί να βλάψει την ευρύτερη κοινωνία.

(μονάδες 4)

A.I.2. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 120 – 140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη στήλη της μαθητικής εφημερίδας του σχολείου σας με θέμα: «**Η αξία της ψυχαγωγίας στη ζωή μας**».

(μονάδες 8)

A.I.3. Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου και να το αιτιολογήσετε σε σχέση με τον σκοπό της συντάκτριας, παραθέτοντας **δύο (2)** στοιχεία.

(μονάδες 4)

A.I.4. Στην πρώτη (1^η) παράγραφο του κειμένου: «*Μέσα από την αέναη προσπάθεια του ανθρώπου... την εσωτερική επιθυμία και αγάπη*» χρησιμοποιούνται λέξεις και φράσεις με μεταφορική / συνυποδηλωτική σημασία. Αφού εντοπίσετε και καταγράψετε **μία (1)**

από αυτές, να εξηγήσετε ποιον σκοπό της συγγραφέως εξυπηρετεί η επιλογή αυτή, παραθέτοντας **δύο (2)** στοιχεία.

(μονάδες 3)

A.I.5. Να γράψετε τα δομικά μέρη της πρώτης (1^{ης}) παραγράφου: «*Μέσα από την αέναη προσπάθεια του ανθρώπου... την εσωτερική επιθυμία και αγάπη*».

(μονάδες 3)

A.I.6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1)** συνώνυμή της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και το νόημα της πρότασης:

α) ... όπου επικρατεί το άγχος της καθημερινότητας...

β) ...το άτομο δεν ψυχαγωγείται με ασχολίες τέτοιες που θα τον ενισχύουν...

(μονάδες 4)

A.I.7. Να εντάξετε τη λέξη «καλλιέργεια» σε **δύο (2)** διαφορετικές προτάσεις, έτσι ώστε να γίνει φανερό η πολυσημία της.

Σημείωση:

1. Να μην γίνει χρήση της φράσης του κειμένου.
2. Να μην αλλάξει ο γραμματικός τύπος.
3. Η λέξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε πτώση και αριθμό.

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«...Ας μη λησμονούμε άλλωστε ότι η υιοθέτηση μιας αρνητικής συνήθειας δεν βλάπτει αποκλειστικά το άτομο που τη φέρει αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό του πλαίσιο και σε καμία περίπτωση δεν ψυχαγωγεί παρά μόνο διασκεδάζει.»

Ως εκπρόσωπος του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου να γράψεις μια επιστολή στον Δήμαρχο. Στην επιστολή σου να αναφερθείς στη σημασία του ελεύθερου χρόνου για τον σύγχρονο άνθρωπο παραθέτοντας **δύο (2)** τουλάχιστον στοιχεία και στη συνέχεια να εισηγηθείς **δύο (2)** μέτρα τα οποία πρέπει να λάβει ο Δήμος, ώστε οι νέοι να έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν σωστά τον ελεύθερό τους χρόνο.

(Έκταση: 250 - 300 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός, «Σχεδιάσμα Β΄, Απόσπασμα 2», *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*

- 1 Ο Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και γελούνε,
Κι όσ' άνθια βγαίνουν και καρποί τόσ' άρματα σε κλειούνε.

Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει,
Και μες στη θάλασσα βαθιά ξαναπετιέται πάλι,

- 5 Κι ολόλευκο εσύσμιξε με τ' ουρανού τα κάλλη.
Και μες στης λίμνης τα νερά, όπ' έφθασε μ' ασπούδα,
Έπαιξε με τον ίσκιο της γαλάζια πεταλούδα,
Που ευώδιασε τον ύπνο της μέσα στον άγριο κρίνο·
Το σκουληκάκι βρίσκεται σ' ώρα γλυκιά κι εκείνο.

- 10 Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη,
Η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι·
Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραίνει·
Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει.

Τρέμ' η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της.

Ερώτηση Β1

α) Να ερμηνεύσετε τον τίτλο του έργου «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» με βάση το Σχεδιάσμα Β΄, απόσπασμα 2, τεκμηριώνοντας τη θέση σας με **δύο (2)** στοιχεία.

(μονάδες 6)

β) Να εντοπίσετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα, με τα οποία αποδίδεται η ομορφιά της φύσης, στο απόσπασμα 2 του Σχεδιάσματος Β΄ και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εμμανουήλ Ροΐδης, *Μονόλογος ευαισθήτου* [απόσπασμα]

[...]

Ως απόδειξιν της αγάπης μου αρκεί ν' αναφέρω πως, όταν έτυχε πέρυσι ν' αρρωστήσει, δεν κατώρθωσα ποτέ να την βλέπω να υποφέρει. Ο βήχας της και το γλου-γλου της γαργάρας της μου έσχιζε την καρδιά και την ακοήν, και η μυρωδιά της αρρωστοκάμερας μου έφερνε ζάλη. Η ανικανότης μου να την βλέπω να υποφέρει με ανάγκαζε να μένω έξω από το σπίτι από το πρωί έως το βράδυ και καμιά φορά από το βράδυ έως το πρωί. Αυτή η αρρώστια της γυναίκας μου μ' έκαμε να εξοδέψω πολλά χρήματα εις αμάξια, θέατρα, γεύματα εις την Μεγάλην Βρετανίαν και εκδρομάς με φίλους μου εις την Κηφισίαν και την Πεντέλην. Το μεγαλύτερο όμως έξοδο ήτο ότι τας ημέρας που η γυναίκα μου δεν εφαινέτο διόλου καλά, η ανησυχία και η λύπη μου ήτον τόσο μεγάλη, ώστε ηναγκάσθηκα να πάρω διά παρηγορήτραν μίαν Γαλλίδα του Φαλήρου. Περιττόν είναι να προσθέσω ότι η ευγένεια της ψυχής και των τρόπων μου μ' εμπόδισαν να είπω τίποτε δι' αυτά τα έξοδα εις την γυναίκα μου, όταν έγινε καλά. [...]

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Φρέντυ Γερμανός, «Επιστροφή στη φύση», *Κατάστασις απελπιστική αλλά όχι σοβαρή*, εκδ. Καστανιώτη, έτος δημοσίευσης 1998

Πολύς θόρυβος αυτές τις μέρες για την ανθυγιεινή ζωή που κάνουμε στην Αθήνα. Για τον ανθυγιεινό αέρα που αναπνέουμε, για τα ανθυγιεινά νερά που πίνουμε, για τα ανθυγιεινά κρέατα που τρώμε.

Κανείς όμως δε μας λέει πώς θα είναι η ζωή μας όταν μας λείψουν όλα αυτά.

Το σκέφτηκα την περασμένη εβδομάδα, όταν ένας συνάδελφος μας κάλεσε με τη γυναίκα μου στο εξοχικό του σπίτι, που βρίσκεται ανάμεσα στο δάσος και στη θάλασσα...

Φτάσαμε το Σάββατο το απόγεμα. Αφήσαμε της βαλίτσες στο σπίτι κι ο φίλος μου πρότεινε να περπατήσουμε για να ξεμουδιάσουμε. Δεν είχα κάνει ούτε είκοσι βήματα, όταν φώναξα:

«Τι είναι αυτός ο μολυσμένος αέρας που αναπνέω;»

Ο φίλος μου κοίταξε γύρω του.

«Δάσος από πεύκο», είπε.

«Το 'ξερα πως θα 'ταν κάτι ανθυγιεινό!» είπα. «Πώς σου πέρασε η ιδέα ότι μπορεί ένας άνθρωπος που ζει τριανταπέντε χρόνια μέσα στο καυσαέριο να τον φυλακίσεις ξαφνικά σ' ένα δάσος από πεύκο;»

«Θες να πεις ότι αισθάνεσαι άσχημα;» ρώτησε ο φίλος μου.

«Θέλω να πω ότι μου 'ρχεται να λιποθυμήσω», είπα.

«Πάμε πιο κάτω», είπε ο φίλος μου. «Ίσως είσαι αλλεργικός στο αέρα του πεύκου».

Κάναμε πάλι μερικά βήματα. Ξαφνικά αισθάνθηκα μια σκοτοδίνη και τα μάτια μου άρχισαν να τρέχουν.

«Τι αναπνέω τώρα;»

«Αέρα από πλατάνια».

«Ήξερα ότι δεν με χωνεύεις, αλλά δεν φανταζόμουν ότι θα 'θελες να με δολοφονήσεις μέσα σ' ένα απόγευμα», είπα.

Ακούμπησα σ' ένα δέντρο για να μην πέσω.

«Θες να σου φέρω μία αναπνευστική μάσκα;» είπε ο φίλος μου ανήσυχος.

«Με αιθαλομίχλη;» ρώτησα με ελπίδα.

«Όχι, με οξυγόνο».

Επάνω εκεί ήταν που λιποθύμησα.

[...] Γυρίσαμε στην Αθήνα και ξαναβρήκα τον εαυτό μου. Το ίδιο απόγεμα κάναμε μια βόλτα στην Πανεπιστημίου. Είχε τόσο καυσαέριο, που δεν έβλεπες το απέναντι πεζοδρόμιο. Μετά το μολυσμένο οξυγόνο της εξοχής, ήταν σαν να γυρίζαμε στον κήπο της Εδέμ!

Το βράδυ πήγαμε σ' ένα εστιατόριο της Ομόνοιας. Φάγαμε ντονέρ κεμπάμ, απ' αυτό που απαγορεύει το Ινστιτούτο Καταναλωτών, και ήπιαμε εμφιαλωμένο νερό, απ' αυτό που απαγορεύει ο Μπαζαίος.

«Αυτά τα καλά έχει η Αθήνα», είπα στη γυναίκα μου. «Πληρώνεις κάτι παραπάνω, αλλά ζεις κοντά στη φύση».

Κι έβγαλα ένα βατραχάκι απ' το εμφιαλωμένο νερό...

Ερώτηση Β2

α) Το χρονογράφημα, ως λογοτεχνικό είδος, μπορεί να χαρακτηρίζεται από ειρωνικό ύφος. Να εντοπίσετε **ένα (1)** στοιχείο ειρωνείας από κάθε κείμενο και να εξηγήσετε ποια κατάσταση / συμπεριφορά ειρωνεύεται ο συγγραφέας κάθε φορά.

(μονάδες 6)

β) Αφού επισημάνετε σε ποιο ρηματικό πρόσωπο πραγματοποιείται η αφήγηση στα πιο πάνω αποσπάσματα, δίνοντας **ένα (1)** παράδειγμα από κάθε απόσπασμα, να αναφέρετε **έναν (1)** σκοπό που εξυπηρετεί η χρήση του συγκεκριμένου ρηματικού προσώπου.

(μονάδες 4)

B3.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Βασίλης Μιχαηλίδης, 9^η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία Κύπρου

Στροφή 1

Αντάν αρτζέψαν οι κρυφοί ανέμοι τζι εφυσούσαν
τζι αρκίνησεν εις την Τουρτζιάν να κρυφοσυννεφιάζει
τζαι 'πού τες τέσσερις μερκές τα νέφη εκουβαλούσαν,
ώστι να κάμουν τον τζαιρόν ν' αρτζεύκει να σιβάζει
5 είσεν σγοιαν είχαν ούλοι τους τζ' η Τζύπρου το κρυφόν της
μες στους ανέμους τους κρυφούς είσεν το μερτικόν της.
Τζι αντάν εφάνην η 'στραπή εις του Μωριά τα μέρη

τζί εξάπλωσεν τζί ακούστηκεν παντού η πουμπουρκά της
τζί ούλα ξιλαμπρατζίσασιν, τζαι θάλασσα τζαι ξέρη,
10 είσεν σγοιαν είχαν ούλοι τους τζ' η Τζύπρου τα κακά της.

Ερώτηση Β3

Στο ποίημα του Βασίλη Μιχαηλίδη η πρώτη στροφή συγκροτεί μια εκτεταμένη λυρική εικόνα. Αφού παρουσιάσετε την εικόνα αυτή σε συντομία, να αναφέρετε **δύο (2)** συναισθήματα που σας προκαλεί, κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(8 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ
ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ